

Et sognekort fra 1818 og drømmen om Klavsbro

Det her gengivne udsnit af et håndtegnet og koloreret kort over Tikøb Sogn fra 1818 viser ganske detailleret Teglstrup Vang og Kohaven, det tidligere militære øvelsesterræn, man efter militærets overdragelse af arealet til statskovvæsenet valgte at kalde »Hellebæk Kohave«. Kortet er fra dengang, da Teglstrup Vang endnu var inddelt i mange små indhegninger (vange) for kronens stutteri og ligesom den tilstødende Kohave udelukkende benyttedes til græsning og høslæt. Da arealet blev købt af Schimmelmann i 1769 (han får brugsret over Teglstrup Vang i 1772 ved forpagtning af denne, og ejendommen fra 1776), benyttes flere af vangerne til agerbrug, mens Kohaven fortsat bruges til kreaturdrift, og bl.a. Fandens Mose og Petermands Mose bruges til tørveskær. Det er også i forbindelse med Schimmelmanns køb af arealet, at der opføres en række boliger for godsets land- og skovarbejdere. Der er næsten tale om en herregård! På kortet ser vi alle vangerne med benævnelse. Vi ser bl.a. Pernille Vang, der jo har givet navn til den nuværende Pernille Sø, som dengang var en del af den store Fandens Mose. Nordøst for Teglstrup Vang og syd for Søndre Hellebæk Vang ligger den »rigtige« Kohave, der bl.a. omfattede Bondedammen og Kobberdammen. Til at passe vangerne i det kongelige stutteri tid, havde man i 1680'erne ansat en Søren Nielsen, der boede på den ganske store ejendom Teglstruphus – ikke at forveksle med skovfogedboligen på Gl. Hellebækvej ved golfbanen. Om Teglstruphus, der er nedrevet før 1881, ved vi ikke så meget endnu, men det er faktisk noget, Helsingør Kommunes Museer på et tidspunkt vil undersøge nærmere, da stedet angiveligt kan føres

tilbage til Frederik den Andens dage og næppe har spillet en uvæsentlig rolle. Mellem Holmevangen og Teglstruphus' marker fører landevejen over Klavsbro. Hvem Klavs i grunden var, ved vi ikke, men han figurerer allerede i markbogen fra 1681 ved navnet »Clausis Mose«. Også dengang var der slået bro over det vandfyldte område mellem Bøgeholm Sø og mosen ved Stenvaddam, og den er måske allerede dengang blevet benævnt Klavsbro, eller måske snarere »Clausis Broe«. Senere (efter 1818 og før 1857) er der opført en bygning nord for landevejen umiddelbart øst for broen, om hvilken vi endnu ikke ved meget mere, end anført af Alex Jensen i hans fine, lille bog om Hellebæk Kohave og dens landarbejdere. Det, der mangler, for at der kan tilføjes mere om Teglstrup Vangs lange og spændende historie er en minutøs gennemgang af det betydelige kildemateriale, der findes i Statens Arkiver, ikke mindst Rentekammerets arkiv og Schimmelmanns papirer i Rigsarkivet.

På det fine luftfotografi herover, optaget af Henrik Schurmann i 2006, kan man se Bondedammen nærmest til højre og Bøgeholm Sø længere ude. Den meget stærkt trafikerede Hellebækvej skærer sig brutalt gennem hele området, og ved denne ses Hellebæk Avlsgaard, og længere ude, hvor bevoksningen krydser vejen, aner man fornævnte Klavsbro, der ikke længere er en bro, men blot en diskret rørføring under vejen. Det er ikke svært at forestille sig, hvor smukt det ville tage sig ud, om Hellebækvej atter blev gjort til den fredelige, idylliske jordvej, den har været i århundreder. Hvorfor i alverden er det dog ikke sket endnu?

Det er vel således de færreste, der ikke nyder det betagende syn af den vej (kaldet Pasvej), der fra avlsgården snor sig ned mod Bøgeholm Sø. Den sætter vort smukke areal i et perspektiv, som befandt vi os i romantikeren og natursværmeren Ernst Schimmelmans tid. Denne smalle jordvej, der fører lige ud i ødemarken til det græssende kvæg og forsommerens nattergalebuskadser i det høje græs, ville næppe nogen af Kohavens Venner, eller vel for den sags skyld andre af kommunens naturelskende borgere, drømme om at gøre til en ligeså trafikeret asfaltvej. Bliver man imidlertid stående på samme punkt ved avlsgården og ser den anden vej, ned mod Klavsbro, så er synet unægtelig noget helt andet. Heldig skal man være, om ikke idyllen mindst een gang i minuttet destrueres af en eller flere larmende biler - men i korte øjeblikke bliver her stille og fredeligt,

og megen fantasi skal der ikke tilsættes, før man i et kort glimt ser for sig den fordums idylliske markvej, som fører ned over vor ukendte Klavs's simple træbro, der vel har lignet Lundbyes elskede Julebæksbro, og efterlader os i en salig glædesrus: tænk at vi har et kulturlandskab af den særegne karakter i vor egen Helsingør Kommune!

Teglstrup Vang (Hellebæk Kohave), Teglstrup Hegn, Hellebækskov og Nordre og Søndre Hellebæk Vang ville med en nedlæggelse af Hellebækvej som gennemkørselsvej smelte helt sammen og få optimal værdi som et enestående naturdomineret kulturlandskab, man skal langt ud over Nordsjællands grænser for at finde mage til - om overhovedet muligt! I flere andre nordsjællandske kommuner har man med succes spærret sådanne biveje af på midten, således at den gennemkørende trafik i stedet ledes ad de dertil egnede hovedveje. Det samme kunne man gøre ved Hellebækvej, således at ærindekørsel stadig (om nødvendigt) vil være mulig, mens den gennemkørende trafik henvises til den nærliggende Skindersøvej. En sidegevinst af de helt store ville være en betydelig fredeligere Bøsemagergade til glæde for såvel beboere, som de mange, der søger Hellebæks idyl.

Lars Bjørn Madsen
Helsingør Kommunes Museer